

Uredništvo in uprava.
Ljubljana,
Selenburgova ulica št. 6/II.

DELAVEC

Glasilo Strokovne komisije za Slovenijo. (Pokralski odbor GDSJ)

Izhaja vsako soboto.

Stane posamezna številka 75 p.
mesečno Din 3.— celoletno
35 Din. — Za članke izvod
po 60 para.

Oglasi: prostor 1 x 55 mm
1.50 Din

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani, ter opremljeni
s štamp dotične organizacije.

Rokopisi se ne vrnejo.

Reklamacije so pošiljne
proste.

Gospodarska kriza.

**Vzroki krize. — Kakšne bodo posledice za proletarijat? —
Kje je odpomoč?**

Cela vrsta tovarov je skrčilo svoje obrate, nekatere so pa svoja vrata popolnoma zaprle. In pri vseh intervencijah in mezdah pogajanjih nam odgovarjajo podjetniki in ravnatelji, da plač ne morejo zboljšati, ker se nahaja podjetje v krizi.

Odkod prihaja kriza?

Takoj po zlomu Avstrije, ko so se razmere v nanovo nastali jugoslovanski državi le nekoliko uredile, smo opazovali velik razmah industrijalizacije. Vsakdo, ki je imel le par tisoč kron, je gledoval, da bi jih v to ali ono podjetje čim plodno- nosneje naložil.

Mnogi so mislili, da je to veselje do ustvarjanja posledica nacionalne svobode ali kaj sličnega. V resnici je bila pa le čisto navadna spekulacija, ki je šla za tem, zavarovati denar pred padcem njegove vrednosti. Vrednost našega papirnatega denarja je pričela že l. 1918. padati, in je padala vse do pred kratkim. Zato so vsi, ki so imeli kaj razpoložljivega denarja kupovali blago, ustanavljali obrate in delavnice itd. Kar je bilo pa starejših obratov, ki so bili ustanovljeni že pred vojno, so pa dobili prvič dovolj kreditov, drugi so pa našli za svoje izgotovljeno blago dovolj odjemalcev.

Sedaj se je pa stvar zasukala. — Vrednost denarja ne pada več, temveč imajo finančni krogi še celo upanje, da bo rastla. Sedanji finančni minister Stojadinović to njihovo upanje še podkrepljuje z izjavami, ki jih priobčuje v dnevnem časopisu, v katerem naznanja, da bo s tem, da ne pusti tiskati novih bankovcev in s tem, da bo uredil državni proračun, da se bodo državni izdatki izenačili z dohodki — da bo na ta način dvignil vrednost našega denarja.

Sedaj je pa za tiste, ki imajo razpoložljiv denar, položaj čisto drugačen. Sedaj nočejo kupovati blaga, strojev itd., kar je za industrijo potrebno, temveč čakajo, da bo vrednost denarja še bolj zrastle in da bodo takrat kupovali blago, ko bo radi povišane vrednosti denarja postalo blago toliko cenejše.

Denar je torej zginit in čaka zaprt v blagajnah, da mu bo vrednost zrastle. Industrija pa manika vsled tega dejstva kreditov in odjemalcev za izgotovljeno blago. In to je kriza o kateri toliko slišimo.

Onim obratom, ki so bili zgrajeni le iz spekulacije na padcu valute, bo ta kriza skoro gotovo popolnoma zavila vrat. Vesti o konkurzih se dnevno množe. Starejših obratov, ki so bili zgrajeni že pred vojno, pa ta kriza sicer ne bo uničila, vendar bo njihovo delovanje za gotovo do- to, bodisi zmanjšano, ali pa celo popolnoma ukinjeno.

To so dejstva, pred katerimi ne smemo zakrivati oči. kajti razvoj krize v drugih državah, zlasti na Češkoslovaškem nas uči, da je stvar resna, in da se je treba nanjo resno pripraviti.

Posledice, ki jih bo prinesla ta kriza, bodo za delavstvo lahko kata-

strofalne, če se v pravem času ne pripravimo in poiščemo potov, po katerih bi tej krizi vsaj delno parirali. Brezposelnost je že sama na sebi velika šiba za tiste, ki imajo ž njo opravka, tudi če bi ne imela drugih nadaljnjih posledic.

Treba se je pa zavedati, da tvori brezposelnost rezervno delavsko armado, katero izigrava kapitalizem vselej, če hoče znižati plače, podaljšati delavni čas ali zmanjšati vpliv socialne zaščite delavstva potom zakonodaje itd. Nobena stvar delavskemu gibanju ni nevarnejša, kot rezervna delavska armada, ki je sestavljena iz brezposelnih množic.

Če preiskujemo vzroke, zakaj se je v Italiji fašizem tako silno razpasel, potem bomo poleg manjših vzrokov, ki tiče v organizatoričnih nezmožnostih italijanskih delavskih organizacij — našli glavni vzrok v tem, da se je italijanskim kapitalistom posrečilo dobiti pod svoj vpliv brezposelno delavsko armado. To se jim je pa posrečilo na ta način, da so se podjetniki med seboj dogovorili, da bodo sprejemali v službe le take delavce, ki ne pripadajo razrednim delavskim organizacijam. — Kako temeljito so ti kapitalisti, izrabljajoč brezposelno armado, pregazili vse delavske pravice, to je pa našim čitateljem znano.

Zavedati se je treba, da bodo tudi jugoslovanski kapitalisti izrabljali brezposelnost v svojo korist. In zavedati se je ob enem treba, da je to najopasnejše orožje, ki ga imajo proti delavstvu.

Resnici je treba pogledati v oči! Človek je ustvarjen z želodcem, ki hoče hrane. Človek potrebuje obleke in stanovanja. In če hoče imeti vse to, mora imeti denar in tega dobi le, če je zaposlen.

To so dejstva, ki jih ne preobrne niti najbolj goreč idealist. Zato mora trezna delavska organizacija s temi realnimi razmerami računati in usmeriti svoje delovanje na podlagi teh računov.

Zastoj je pridigati lačnemu brezposelnemu, naj se ne ponuja v delo, ker s tem skvari položaj zaposlenih. Saj je resnica, da se najde mnogo zavednih delavcev, ki ne gredo zlepa kapitalistom pod čevlje. Ako pritisne lakota, ko gledajo prsti iz čevljev, je pa tudi morala premagana in končno besedo ima želodec-komandant vsega stvarstva.

S temi vrsticami mislimo, da smo dovolj jasno povedali, da je treba prilagoditi delovanje naših organizacij razmeram, ki prihajajo z matematično natančnostjo.

Mi smo že v članku »Nove smeri v mezdni politiki«, ki smo ga priobčili v »Delavcu« št. 14 z dne 7. IV., načeli to vprašanje. Žalibog nismo s člankom dosegli onega odmeva, ki ga to resno vprašanje zahteva.

V prihodnji številki bomo obravnavali c sredstvih, ki se naj jih organizacije poslužujejo in prosimo pozornosti in sodelovanja z nasveti in polemikami.

Fr. Uršič:

Dohodnina od mezd.

Vdovec brez otrok ima isto drag. doklado kakor samec, vdovec z enim otrokom isto kakor oženjeni brez otrok, vdovec z 2 otrokoma isto kakor oženjeni z enim otrokom itd.

Da bomo uporabljali lažje te tabele navedimo nekaj izglede.

1. Samec v Ljubljani je imel skupnih službenih (ali mezdnih) prejemkov 42.240 K. Po tabeli 1. znaša draginjska doklada 35.040 K;

ostanek 7.200 K je obdavčljiva plača. Ker pa je dohodek do 10.000 K (kakor bomo pozneje videli) prost dohodnine, ni plačati nikakega davka.

2. Oženjeni uslužbenec v Kočevju, z enim otrokom, je imel skupnih službenih prejemkov 44.060 K. Obdavčljiva plača znaša po tabeli 2. le 6100 K. Tudi tu ni plačati nikakega davka, ker ne presegajo dohodki zneska 10.000 K.

1. tabela.

Ljubljana, Maribor in Prekmurje.

Skupni službeni prejemki (v kronah)								Obdavčljiva plača
Samec	oženjen							
	brez otr.	1 otrok	2 otroka	3 otroci	4 otroci	5 otrok	6 otrok	
24.040	31.340	38.640	45.940	53.240	60.540	67.840	75.140	3.600
24.360	31.660	38.960	46.260	53.560	60.860	68.160	75.460	3.920
24.680	31.980	39.280	46.580	53.880	61.180	68.480	75.780	4.240
29.180	36.480	43.780	51.080	58.380	65.680	72.980	80.280	4.360
29.540	36.840	45.340	51.440	58.740	66.040	73.340	80.640	4.720
29.900	37.200	44.500	51.800	59.100	66.400	73.700	81.000	5.080
30.020	37.320	44.620	51.920	59.220	66.520	73.820	81.120	5.200
30.320	37.620	44.920	52.220	59.520	66.820	74.120	81.420	5.500
30.620	37.920	45.220	52.520	59.820	67.120	74.420	81.720	5.800
30.920	38.220	45.520	52.820	60.120	67.420	74.720	82.020	6.100
od 41.440 do 46.240 znaša drag. d. 35.040	od 48.740 do 53.540 znaša drag. d. 42.340	od 56.040 do 60.840 znaša drag. d. 49.640	od 63.340 do 68.140 znaša drag. d. 56.940	od 70.640 do 75.440 znaša drag. d. 64.240	od 77.940 do 82.740 znaša drag. d. 71.540	od 85.240 do 90.040 znaša drag. d. 78.840	od 92.540 do 97.340 znaša drag. d. 86.140	Obdavčljiva plača se dobi, če se odšteje od skupnih službenih prejemkov tu navedena draginjska doklada.
od 49.960 do 57.160 znaša drag. d. 37.960	od 57.260 do 64.460 znaša drag. d. 45.260	od 64.560 do 71.760 znaša drag. d. 52.560	od 71.860 do 79.060 znaša drag. d. 59.860	od 79.160 do 86.360 znaša drag. d. 67.160	od 86.460 do 93.660 znaša drag. d. 74.460	od 93.760 do 100.960 znaša drag. d. 81.760	od 101.060 do 108.260 znaša drag. d. 89.060	

2. tabela.

Kočevje, Kranj, Logatec, Novo mesto, Ptuj in Celje.

Skupni službeni prejemki (v kronah)								Obdavčljiva plača
Samec	oženjen							
	brez otr.	1 otrok	2 otroka	3 otroci	4 otroci	5 otrok	6 otrok	
24 040	31.340	38.640	45.940	53 240	60.540	67.840	75.040	3.600
24.360	31 660	38.960	46.260	53 560	60.860	68.160	75.460	3 920
24.680	31.980	39.280	46 580	53.880	61 180	68 490	75 780	4.240
27.720	35.020	42.320	49 620	56.920	64.220	71 520	78.820	4.360
28 080	35.380	42.680	49.980	57.280	64 580	71.880	79.180	4 720
28.440	35.740	43.040	50 340	57.640	64.940	72.240	79.540	5.080
28 560	35.860	43.160	50 460	57.760	65.060	72 360	79.660	5.200
28.860	36.180	43 460	50 760	58.060	65.360	72.660	79.960	5.500
29.160	36.480	43.760	51.060	58.360	65 660	72.960	80 260	5.800
29.460	36.780	44 060	51.360	58 660	65.960	73.260	80.560	6.100
od 38.520 do 43 320 znaša drag. d. 32.120	od 45 820 do 50.620 znaša drag. d. 39.420	od 53 120 do 65.220 znaša drag. d. 54 020	od 60 420 do 157.920 znaša drag. d. 46 720	od 67.720 do 72.520 znaša drag. d. 61.320	od 75.020 do 79 820 znaša drag. d. 68 620	od 82.320 do 87.120 znaša drag. d. 75 920	od 89.620 do 94.420 znaša drag. d. 83.220	Obdavčljiva plača se dobi, če se odšteje od skupnih službenih prejemkov tu navedena draginjska doklada.
od 47.040 do 54 240 znaša drag. d. 35.040	od 54.340 do 61.540 znaša drag. d. 42.340	od 61.640 do 68.840 znaša drag. d. 44.640	od 68 940 do 76.140 znaša drag. d. 56.940	od 76.240 do 83 440 znaša drag. d. 64.240	od 83 540 do 90 740 znaša drag. d. 71.540	od 90 840 do 98.040 znaša drag. d. 78.840	od 98.140 do 105.340 znaša drag. d. 86.140	

Zedinjenje ali zavojevanje?

Začetkom meseca aprila so se pričeli med zaupniki obeh na razrednem stališču stoječih rudarskih organizacij Slovenije neobvezni razgovori, ki so imeli namen zblížiti in če mogoče zediniti obe organizaciji v eno. Pogajanja so končno že toliko napredovala, da sta obe organizaciji že stavili pismene predloge.

Sedaj, ko imamo pismene predloge v rokah lahko pričnemo tudi javno diskuzijo, ki bo brez dvoma pokazala, kdo hoče resničnega zedinjenja in kdo se poslužuje te ideje le z namenom zavojevanja.

»Neodvisna« organizacija je stavila naslednji pismen predlog:

Predlog Centralne uprave »Zveze rudarskih delavcev«, kot podlaga za nadaljnja pogajanja glede upostavitve enotne rudarske organizacije.

1. Ujedinjena organizacija stoji na stališču nepomirljivega razrednega boja.

2. Mednarodno orientacijo sklene prvi splošni kongres strokovnih organizacij.

3. Ujedinjena organizacija pristopi direktno k svoji rudarski strokovni internacionali.

4. V ujedinjeni organizaciji se mora spoštovati princip proletarske demokracije.

5. Začasna centralna uprava (Izvrševalni odbor) se sestavi proporcionalno po razmerju moči posameznih organizacij.

6. Združena organizacija pristopi v notranje k »Zvezi neodvisnih strokovnih organizacij«, ki je včlanjena v Centralnem radniškem sindikalnem odboru.

7. Člani združene organizacije si pridržijo vse pravice, katere so si pridobili v dosedanjih organizacijah.

8. Ujedinjenje naj se razpravlja in odloži na skupnih shodih obeh organizacij.

Trbovlje, dne 11. aprila 1923.

Za zvezo rudarskih delavcev:

J. Kolšek m. p.

Če si ogledamo ta predlog podrobneje, bomo našli v njem celo vrsto skritih zank, ki bi zadavile vsakogar, ki vanje zaide.

Že 2. točka, ki govori o mednarodni orientaciji pomeni dobro skriti nož, ki ima namen prerezati dosedanje orientacijo »Unije slov. rudarjev«. Mednarodna orientacija pomeni vendar pot k osvoboditvi (taktika), zato ne razumemo, kako bi bilo mogoče, prej napravljati organizacijo in šele potem, ko je organizacija že izvedena, šele povedati kam hoče in kaj hoče.

Članu, ki hoče pristopiti v organizacijo je vendar treba predložiti program in kongresne resolucije. In če se s tem strinja, bo šele pristopil v organizacijo. Tako delajo idejno podlago organizacije, ki organizirajo članstvo za izvedbo te ali one ideje.

Nikdar več ne bodo naše organizacije sprejemale članov tako kot so jih l. 1919. in kakor jih nezavisni menda še danes. Takrat je drvelo vse v naše organizacije, ker so te mnogo obljubovale, dočim niso dovolj krepko pove-

dale, da skupljajo članstvo zato, da se bo borilo in žrtvovalo za izvedbo programa naših organizacij.

Zato je prišel potni razkol, ker organizacije niso mogle izvesti tega kar so posamezniki obljubovali oziroma so si novi člani domišljali, da je s tem že vse napravljeno, če izpolnijo pristopno izjavo in plačajo par prispevkov. So drugi »Nezavisni« bodo še spoznali ta dejstva, da je treba držati program in principe pred obljubami po zvišanju plač.

Glede 3. točke naj bo povedano, da je naša organizacija že včlanjena pri rudarski strokovni internacionali v Londonu. Ker je pa iz vsake države le ena organizacija od internacionale priznana, bodo sodrugi pri »Nezavisnih« morali nekoliko bolj želeli zedinjenja, ker bodo sicer ostali večni separatisti, brez mednarodnih vezi. Mislimo, da se tudi oni zavedajo, da so v tem slučaju obsojeni na smrt, kajti brez mednarodne združitve ni razrednega boja.

V 6. točki so pa pokazali kam pravzaprav pes tace moli. Združiti hočejo rudarje na ta način, da jih ob enem odtrgajo od ostalih strok, ki so združene v Strokovni komisiji.

Res lepo bi bilo tako zedinjenje, ki bi odtrgalo naše rudarje od tistih strok, ki so jim v najtežjih časih stale ob strani in to samo zato, da se združijo s tistimi, ki so in ki še razbijajo s trudom in žrtvami ustanovljene organizacije.

Ne glede na to, da je Zveza neodvisnih organizacij glede mednarodne orientacije pokrit lonec kalne vode, bi pomenilo prestop k njej zamenjati krepko organizatorično edinicu kakor je Strokovna komisija s pravim predstavnikom organizatoričnega razsula, katerega predstavnik je Zveza neodvisnih organizacij.

Krona vsem tem trikom, diplomatskim potezam in mačkom v žaklju je pa 8. točka, ki hoče zediniti organizacije kar na javnih shodih, kjer se bo kar glasovalo vse vprek, kakor kadar vlagajo »Nezavisni« kakšno spomenico in zahtevajo 200%, dobe jih pa potem 10%. Tam glasuje vse za in tako mislijo menda izvesti tudi zedinjenje.

Ali je to vaša proletarska demokracija?

Demokracija je mogoča le tam, kjer je red! Demokracija je, če imajo vsi člani enake pravice in enake dolžnosti. Vi pa hočete obravnavati vitalno vprašanje članstva kar na shodih, kjer nimate možnosti kontrole kdo je in kdo ni član, in ne morete preprečiti, da bi ne glasovali tudi ljudje, ki niso nikjer organizirani. Ali veste, da imenujemo mi take ljudi lumpenproletariat?

In vi si upate zahtevati od nas, da izročimo usodo naše organizacije v roke lumpenproletariata?

Če hočete resničnega zedinjenja, potem sprejmite predlog naše »Unije«, ki je za obe strani časten in v katerem ni nobene skrite misli.

3. Sovjet ljudskih komisarjev sme raztegniti veljavnost zakona tudi za pripadnike vojske, ki se ne nahajajo v aktivni vojaški službi.

4. Vse delavne pogodbe in vse ugovore, ki poslabšujejo delavne pogoje v primeri z določili tega zakona, so neveljavne.

II. Namestitve in dobava delavnih sil.

5. Državljanom preskrbujejo delo organi ljudskega komisariata izvzemši v členu 9. navedene izjeme.

6. Osebe, ki iščejo dela, vpiše krajevni organ ljudskega komisariata dela med brezposelne.

7. Podjetja, zavodi in obrati brez izjeme nameščajo delavne sile le po posredovanju pristojnih organov ljudskega komisariata dela in sicer na sledeč način:

a) Vodstvo podjetja, obrata naslovi na pristojni organ ljudskega komisariata dela prošnjo za dodelitev delavnih sil;

b) Če razpolaga organ s silami, ki odgovarjajo pogojem, stavljenim po podjetjih, tedaj se morajo dotične osebe podati na delo in sicer po načinu, ki ga določi ljudski komisariat dela v

Ta predlog priobčujemo, da bodo vsi naši člani vedeli, da želimo zedinjenja, a poštenega zedinjenja in ne zavojevanja.

Predlog se glasi:

Predlogi »Unije slov. rudarjev« kot platforma glede upostavitve enotne rudarske organizacije:

1. Ujedinjena organizacija mora stati na stališču mednarodnega razrednega boja, izraženega na statutarčni podlagi.

2. Organizacija naj stoji na stališču amsterdamskega pravca, dokler mednarodni strokovni kongres ne sklene kaj drugega.

3. Ujedinjena organizacija je članica mednarodne rudarske zveze v Londonu, ki je članica amsterdamske internacionale.

4. V organizaciji naj vlada popolna demokracija.

5. Prvo centralno vodstvo se ima sestaviti potom sporazuma paritetno.

6. Vsa nadaljnja vodstva organizacije se upostavljajo na rednih pokrajinskih kongresih proporcionalno, po številu redno

plačujočih članov zadnjih treh mesecev pred sklicanjem kongresa.

7. Ujedinjena organizacija je v notranje priklopljena k Strokovni komisiji za Slovenijo v Ljubljani. Za nje člane je oblikovani strokovni list oni, ki ga izdaja Strokovna komisija.

8. Člani združene organizacije si pridržijo vse pravice, katere so si pridobili potom pravil in pravilnika v svojih dosedanjih organizacijah na podlagi sporazumno izdelanega regulativa, ako prestopijo korporativno z vsem svojim premoženjem.

9. Celokupno ujedinjenje se ima izvršiti na podlagi sporazuma na prvem skupnem pokrajinskem rudarskem kongresu, ne pa potom preglasovanja.

Sodrugi Nezavisni! Roka sprave vam je ponudena. Ne zahtevamo od vas, da popravite krivice, ki ste nam jih toliko storili. Nič ne zahtevamo od vas. Želimo le, da si bomo v skupni organizaciji enaki, in da se bomo borili za enakost vseh ljudi.

Sprejmite ponudeno roko in zedinjeni bomo!

Kovinarska internacionala posreduje.

Pretekli teden v petek 4. t. m. se je vršila v Zagrebu konferenca kovinarjev iz vseh balkanskih držav. Vabljeni so bili na konferenco zastopniki kovinarjev iz Madžarske, Nemške Avstrije, Romunije, Bolgarske in Jugoslavije. Konferenco je sklicalo tajništvo mednarodne zveze kovinarjev v Bernu.

Kovinarje iz Nemške Avstrije je zastopal s. Domes, madžarske kovinarje sta zastopala ss. Peter Jozef in Samuel Csapo in jugoslovanske kovinarje so zastopali ss. Bračinac (Beograd), Müller (Zagreb), F. Svetek in Otorepec iz Ljubljane.

V imenu mednarodne zveze se je pa kot sklicatelj udeležil konference s. Konrad Ilg iz Berna.

Kovinarji iz Romunije niso bili zastopani, ker jim romunska vlada ni hotela izstaviti potnih listov, dočim so bolgarski sodrugi sporočili, da ne morejo odposlati svojih zastopnikov radi finanjskih zaprek.

Dnevni red konference je bil: 1. Upostavitev čim ožje zveze kovinarjev iz balkanskih držav. 2. Posredovanje v sporu med jugoslovanskimi kovinarji.

K prvi točki je poročal s. Ilg, da so madžarski kovinarji že opetovano sporočili mednarodni zvezi, da žele, da bi zveza sklicala konferenco kovinarjev z Balkana, na kateri naj bi se upostavile čim ožje vezi med njimi. Sporoča torej, da je bila konferenca v ta namen sklicana, in prosi za predloge, kako bi bilo mogoče organizirati čim ožje sodelovanje.

Zastopnika madžarskih kovinarjev sta nato obširneje poročala o razmerah na Madžarskem. Iz njihovega poročila je bilo posneti, da vrši kovinarska organizacija kljub belemu terorju svoje dolžnosti. Tamošnja

kovinarska organizacija je prestala zadnje čase hude boje, zlasti zadnje izprtje, ko je bilo okoli 30 tisoč kovinarjev izprtih, je zahtevalo od organizacije vseh moči. V tem izprtju je priskočila mednarodna zveza v Bernu izdatno na pomoč, ter je poslala okoli 16 milijonov Km. stavkovne podpore. Organizacija deluje sedaj s polno paro in ima preko 45 tisoč organiziranih članov. Dalje sta poročala, da žele kovinarji iz Madžarske čim ožje sodelovanja, ker prihaja na Madžarsko mnogo neorganiziranih kovinarjev zlasti iz Romunije, ki kvarijo uspehe, ki jih je organizacija izbojevala.

S. Domes iz Nemške Avstrije je poročal o tamkajšnjih razmerah, ter navajal, da ogromna industrijska kriza organizacijam zelo škoduje. Vsled razmer, v katere je Nemška Avstrija zašla se je pričela seliti vsa nemška industrija v novo nastale balkanske države in to povzroča silno brezposelnost. Izjavlja, da tudi nemško-avstrijski kovinarji žele čim tesnejših zvez z ostalimi kovinarji sosednjih držav.

O jugoslovanskih razmerah so poročali ss. Bračinac, Svetek, Otorepec in Müller, ter so se tudi oni izrekli zato, da je potrebno ustvariti čim ožjih vezi.

Sklenilo se je, da bo na jesen ponovno sklicana taka konferenca, na katero se bo povabilo tudi kovinarje iz Češke in Poljske. Do sedaj imajo pa organizacije nalogo, da izdelajo natančen načrt za čim tesnejše sodelovanje.

Na to je prišla na razpravo druga točka dnevnega reda: Spor med kovinarji v Jugoslaviji. Sodr. Ilg je poročal, da je iz poročila o zagrebškem kongresu ves presenečen spoznal, da

Podlistek.

Zakon RSFSR* o delu.

I. Splošni del.

1. Določila zakona o delu veljajo za vse one osebe, ki opravljajo mezdno delo, všteti tiste delavce, in to obvezno za vsa podjetja, zavode in obrate (državne, všteti vojaške, javne in zasebne, medtemi tudi one, ki oddajajo delo na dom) kakor tudi za vse osebe, ki zaposlujejo mezdne delavce proti odškodnini.

Opomba: Sovjet ljudskih komisarjev ima določiti za hšne delavce izjeme glede uporabljanja tega zakona.

2. V kolikor naj se razteza ta zakon tudi na razmerja, ki nastajajo ob pritegnitvi oseb k delu, določa Sovjet ljudskih komisarjev, Sovjet dela in obrambe in z njihovim dovoljenjem ljudski komisariat.

* Ruska Socialistična Federativna Sovjetska Republika.

sporazumu z vsruskim centralnim sovetom strokovnih organizacij;

c) Delodajalci morajo obvestiti organe ljudskega komisariata dela v smislu izdanih navodil o sprejemu ali odklonitvi nakazanih delavnih sil.

8. Delodajalec je odgovoren:

a) za vsako nepravilnost v prijavi o pogojih naznanjenega dela;

b) za vsako neupoštevanje ob namestitvi prevzetih obveznosti;

c) za vsako protizakonito odklonitev nakazanih delavnih sil.

9. Delojemalci se smejo namestiti brez posredovanja organov ljudskega komisariata dela, vendar proti naknadnemu vpisu le:

a) v slučajih, ki zahtevajo politično zanesljivost ali pa posebno vprašanje in

b) v slučajih, v katerih niso dobavili organi ljudskega komisariata dela tekom treh dni po vloženi prošnji nobenih delavnih sil.

10. Uprave državnih, javnih in privatnih zavodov in podjetij podajajo organom ljudskega komisariata dela za razdobja in na način, ki ga predpiše ljudski komisariat dela, redna poročila o izpremembah na stanju osebja.

III. Obveznosti dela za državljane ruske socialistične federativne sovjetske republike.

1. V izjemnih slučajih (boj proti elementarnim pojavom, pomanjkanje delavnih sil za dobavljanje važnih državnih nalog) se smejo pritegniti k delu vsi državljani, odštevisi v členih 12 do 14 navedene izjeme po posebnih določilih, ki jih izda sovet ljudskih komisarjev, ali od njega pooblašteni organi.

12. K delu se ne smejo pritegniti:

a) osebe pod 18 leti; b) moške nad 45 let in ženske stare nad 40 let.

13. Obveznega dela so oproščeni:

a) osebe, ki so začasno delanezmožne radi bolezni ali nezgode za čas, ko traja bolezen ali posledica nezgode; b) noseče ženske za dobo 8 tednov pred in otročnice 8 tednov po porodu; c) doječe matere; d) vojni in civilni invalidi; e) žene, ki imajo otroke pod 8 leti, če ni nobene osebe, ki bi jih prekrbovala.

14. Z ozirom na zdravstveno stanje, družinske razmere, delo in življenske okoliščine določa sovet ljudskih komisarjev, sovet dela in obrambe in ljudski komisariat dela potrebne izjeme in olajšave. (Dalje prih.)

je na kongresu, mesto, da bi prišlo do zedinjenja, prišlo še do večjega spora.

Ker je prepričan, da bodo kovinarji v Jugoslaviji vsled važne pozicije, v kateri žive stali, še pred zelo težkimi in odgovornosti polnimi nalogami, zato se je potrudil, da skliče to konferenco čim prej, da se ta spor čim prej uravna. Mednarodna zveza kovinarjev polaga na pokret v Jugoslaviji zelo veliko važnost, zato je pripravljena storiti vse, da se spor čimprej poravna. Jasno pa je, da ne moreta dve organizaciji iz iste države biti včlanjene v Internacionali, ker so pravila Internationale usmerjena tako, da priznavajo v vsa-

ki državi le eno organizacijo. Vsled tega je mnenja, da bo treba na obeh straneh nekoliko popustiti, da pride do čimprejšnjega zedinjenja, ki je z ozirom na razmere nujno potrebno.

K besedi se je nato priglasil sodrug Bračinac, ki je opisoval, kako da je prišlo do spora. Méni, da je glavna krivda, da še nismo zedinjeni v tem, ker slovenski kovinarji o tem vprašanju nič kaj radi ne debatirajo.

Pritožil se je tudi nad tem, da so poslali kovinarji iz Slovenije delegate na konferenco centralnega pododpora, kar smatra, da je nelojalnost napram Savezu, čeravno se je to zgodilo le v informativne svrhe.

(Dalje prihodnjič.)

Barabce.

Krščanski socialci v Vevčah.

Due 4. maja t. l. bi se imela vršiti mezdna razprava za zaposleno delavstvo papirnice Vevče, Medvode in Goričane na podlagi predložene spomenice z dne 29. marca t. l. pod opr. št. 116/23. med Osrednjim društvom kemičnih delavcev in ravnateljstvom združenih papirnic Vevče in ne na podlagi spomenice J. S. Z., ki je bila poslana šele 7. aprila t. l.; (bila je prepozno vložena, obenem pa še pretirana, kakor se je menda izjavil g. Cvikelj). Mezdna razprava, ki bi se morala vršiti pri navzočnosti inšpektorja dela v uradu Inšpekcije dela, se je preložila radi seje upravnega sveta papirnice pred skupščino družbe združenih papirnic Vevče dne 5. maja. Na dan 4. maja dopoldne pa je izdala neka elita oziroma družba jezuitskih hlapcev neke vrste letak, ki je imel namen ščititi njihove privržence zvižčnosti, s katerimi so varali in še varajo delavstvo v Vevčah. Letak dobesedno priobčujemo, ker bo delavstvo iz njega jasno spoznalo cel barabijo krščanskih »socialcev«:

Tovariši! Tovarišice!

Na podlagi pritiska kršč. soc. organizacije je upravni svet naše tovarne po zastopniku dr. Pavlinu, pristal na pogajanja, ki se vrše v teku osmih dni, ker je preje radi obnega zbora tovarne nemogoče. Površanje pa velja že z 1. majem. — Toliko za danes.

Sedaj pa poglejmo nečedno vlogo, ki jo igrajo naši »socialni demokratje«. Sklenili smo skupno nastopiti pri teh pogajanjih. Mi smo se v polni meri tega zavedali in dosledno držali. Vložili smo na upravni svet naše zahteve, med tem ko jih od socialnih demokratov Upravni svet ni prejel. Prelomili so skupen dogovor in šli svojo pot.

Pravijo, da se vrše potem »Inšpekcije dela« neka razpisana pogajanja danes popoldan, za katere pa vedo samo oni.

(Torej brez nas in Vevške družbe.)

Tovariši, to je pesek v oči nevednim. Pogajanja se ne vrše danes, ampak kakor gori omenjeno. — Vse drugo govorjenje socialnih demokratov je neresnično, ampak s tem, da so šli svojo pot, so hoteli priti na površje na naš račun.

S tem so pokazali, da je z njimi skupno delo nemogoče. — Njim se gre v prvi vrsti le za politiko.

D. M. v Polju, 4. maja 1923.

Odbor Skupine S. Z. T. D.

V pojasnilo naj služi delavstvu vse, kar bomo sedaj javno navedli.

Upravni svet je imel namen pogajanja zavleči; to nalogo je opravilo ravnateljstvo Združenih papirnic. Da je pristalo na pogajanja, je samo ob sebi razumljivo, ker so mezde papirniškega delavstva od mezd v ostalih industrijskih panogah skoro najslabše. To je pojasnila tudi deputacija zaupnikov ne samo od strani krščanskih socialcev,

temveč tudi od strani delavstva, ki stopi na stališču razrednega boja. Da pa stopi povišanje mezd s 1. majem v veljavo je temu jasn dokaz to, da sta ravnateljstvo in upravni svet papirnic sprejela spomenico Osr. dr. kemič. delavcev vsaj toliko na znanje, da se zadnji sklenjeni dogovor s 1. majem t. l. razveljavi na la način, da stopijo novi mezdni pogoji kakor tudi druge ugodnosti s 1. majem t. l. v veljavo. Drugič nam očitata, da igramo kot socialni demokratje nečedno vlogo, ker nismo počakali dneva, ko ste vložili vi vašo spomenico, to je do 7. aprila t. l.

V pojasnilo: Že samoobsebi je razumljivo, da smo strogo razredni v boju za obstanek, da nismo in ne bomo igrali nobene nečedne vloge, kakor nam jo vi predbacivate, da vas ne bomo prosili na kolenih za vaš sleparski jezuitski enotni nastop, temveč da bomo vedno ob vsakem času naše delo izvajali s stališča razrednega boja brez vsake pomoči. Tretjič: v letaku izjavljate, da se vršijo pri Inšpekciji dela neka razpisana pogajanja brez vednosti vas in vevške družbe. V pojasnilo: res je, da je bilo pogajanje razpisano na željo delavstva papirnic in osrednjega društva kemičnih delavcev od strani Inšpekcije dela — pa so se radi molččnosti in zavlačevanja upravnega sveta oziroma ravnateljstva papirnice Vevče odgodila. V glavnem pa radi vas, ki ste pretrgali vezi enotnega nastopa na ta način, da ste vaše zahteve zavlekli in jih prepozno vložili, ter da so bile zahteve po mnenju vaših zastopnikov iz Ljubljane pretirane. Da bi se pa pogajanja razpisala brez vednosti družbe Združenih papirnic Vevče, Medvode, Goričane in bi se vršila brez vaše vednosti, to pa je nemogoče. Družba združenih papirnic je bila čisto gotovo obveščena, ker je tudi ona zaprosila zastopstvo Inšpekcije dela, da se radi skupščine Združenih papirnic mezdna razprava preloži. Tako je bilo obveščeno tudi tajništvo našega osrednjega društva. Da se pogajanja, ki so bila potem preložena, vrše, o tem so vas pa naši zaupniki lepo in dostojno obvestili.

Tako je. Torej lažete, ker ste lažnjivi. Ne verujemo vam več, ker se bojite resnice. Delavstvo, ki ga danes varate, vas bo sodilo in vas za kazen prepodilo iz Vevč, Medvod in Goričan. V vaši J. S. Z., v vodstvu vaših organizacij imate ljudi, ki želijo biti ali so pa že patrioti vevške družbe, ne v korist podjetja, temveč v njih lastno korist. Sodrugi v Vevčah, Medvodah in Goričanah, na delo! V boj za pravični obstanek delavcev, ki smo si v delu in v življenju popolnoma enaki, ker ni med nami razlik. Vera in narodnost, to pa sta dve frazi! Na delo za enotno organizacijo papirniškega delavstva, ki naj bo razredna in nam vsem pravična. — Papirniški delavec.

Naše organizacije.

Kovinarska stroka.

Ljubljana. Delavstvo Strojnih tovarnen v Ljubljani je dne 10. aprila t. l. zahtevalo, da se z 10. t. m. zvišajo plače in montažne doklade za 35 odstotkov. Na podlagi teh zahtev se je pričela mezdna razprava dne 4. t. m. Začetkom razprave je g. ravnatelj inž. Bonec priznal upravičenost delavskih

zaupniki so izjavo g. ravnatelja vzeli na znanje, ker se zavedajo, da niso prišli prosit, temveč da ima delavec pravico zahtevati za svoje pošteno delo tudi pošteno plačo. Nato se je v nedeljo, dne 6. t. m. vršil sestanek delavstva Strojnih tovarnen, ki se pa z izjavo g. ravnatelja nikakor niso zadovoljili.

Mezdna razprava se je v ponedeljek dne 7. t. m. popoldne nadaljevala in seveda zopet brez uspeha za delavstvo. Med razpravo se je pa delavstvo iz vseh treh obratov zbralo na dvorišču pred pisarno in zahtevalo pojasnila o poteku mezdne razprave. Kakor hitro je pa g. ravnatelj izvedel, da je delavstvo zbrano na dvorišču, je vstal in izjavil, da dokler ne odide delavstvo iz dvorišča se ne pogaja. Za najbolj potrebno je pa seveda smatral, da pokliče policijo, katera se je seveda tudi takoj odzvala in je bila takoj na mestu. Ker se je pa delavstvo mirno zadržalo, pa policija ni imela povoda, da nastopi. Seveda je bilo delavstvo nad postopanjem g. ravnatelja ogorčeno in se zaveda, da dobi lažje svinčeno kroglico, nego pa potrebnega večjega kosa kruha. Kovinarji se zavedajo, da jim ni potreba policajev in žandarjev, za vzdrževanje reda, temveč so sami toliko disciplinirani, da so se na poziv tajnika s. Golmajerja mirno razšli. Ves strah g. ravnatelja je bil zastoj, ravnatoku tudi pripravljenost policije.

Pri tej priliki bi si pa dovolili vprašati slavno policijo v Ljubljani, kje je bila pa takrat, ko so Orjunaši naskočili obrat Strojnih tovarnen?

Ko se je delavstvo mirno razšlo se je mezdna razprava nadaljevala, seveda brez vsakega najmanjšega uspeha.

Da ne bo javnost mislila, da delavstvo mogoče zahteva, kar polovico obrata, si usojamo navesti nekaj števil. Podjetje izplača tedensko okoli 112.500 Din na plačah za zaposlenih 400 delavcev in če to svoto razdelimo na posamezne delavce, pride povprečno na delavca 225 Din tedensko. In če to skupno svoto zvišamo za od delavstva zahtevanih 35 odstotkov, bi ta povšek znesel tedensko 39.375 Din in skupno Din 151.875.

Torej gre se za svoto in delavstvo, ki je že itak zadolženo, se zaveda, da dobi podjetje lažje to svoto v banki, kakor pa delavec 5 kg moke na kredit.

G. ravnatelj je tudi nekaj govoril, da bo moral zapreti obrat in delavstvo odpustiti, nakar so mu zaupniki odgovorili, da naj g. ravnatelj samo izjavi, kedaj, da obrat zapre, da si bo delavstvo znalo poiskati službo drugje.

Ti delavska para pa se zavedaj, da zate ni več kruha, temveč kroglice in se zdrami, ter pristopi v organizacijo, da se bomo borili ramo ob ramo proti našemu skupnemu sovražniku-kapitalu.

Moste pri Ljubljani. V soboto dne 27. aprila se je vršil sestanek delavstva zaposlenega v tvornici E. Lajovic v Mostah pri Ljubljani. Na sestanku je poročal tajnik kovinarjev s. Golmajer o pomenu organizacije in položaju delavstva. Delavstvo se je od prvega do zadnjega organiziralo in sklenilo, da se morajo vsi nedostatki in šikane v tvornici odpraviti.

Takoj, ko so se izvoljeni zaupniki šli predstaviti g. ravnatelju, je isti hotel začeti izvajati konsekvence in trdil, da je delavstvo od nekaterih nahujskano, ter glavnemu zaupniku odpovedal službo. Ampak g. ravnatelj se je moral naposled sam prepričati, da to ni res. V soboto, dne 5. t. m. se je vršila mezdna razprava in je delavstvo čakalo od 12. ure dopoldne do pol 7. ure zvečer, dokler ni bila kolektivna pogodba podpisana.

Časi, v katerih je g. ravnatelj in obratovodja lahko kričal po tovarni se minuli in se delavstvo zaveda, da se taki nedostatki odpravijo le v — skupni moči.

Žreče pri Konjicah. V nedeljo dne 29. IV. t. l. se je tukaj vršil ustanovni občni zbor podružnice kovinarjev. Poročal je centralni tajnik s. Golmajer iz Ljubljane, ki je v svojem referatu orisal težak položaj delavstva in navzoče pozival, da ako hočejo napade na delavske pravice odbiti, morajo pristopiti v organiza-

cijo in se skupno boriti z ostalim delavstvom za svoje pravice in za svoj obstoj. Nato se je izvolil odbor novo ustanovljene podružnice. Izvoljeni so bili: ss. Ivan Spolenak, predsednik; Vinko Koprivnik, podpredsednik; Justin Oder, zapisnikar; Janez Cvetko, blagajnik; Filip Lipuš in Albert Wucherer, odbornika; namestnika: Anton Ternek in Karol Oder. V nadzorstvo: Anton Pečnik in Lojze Gatej.

Živilska stroka.

Mariborski pekovski pomočniki so stopili v stavko v ponedeljek 7. t. m. Stavka je izbruhnila zato, ker so se pekovski mojstri upirali poboljšati delavstvu mezde. Mariborski mojstri hočejo posnemati budobije celjskih in ljubljanskih mojstrov. Zmotili so se, ker organizacija pekovskih pomočnikov v Mariboru je irdnejša, kakor si to predstavljajo mojstri. Noben pekovski pomočnik naj ne potuje v Maribor in išče tam dela toliko časa, da to javimo.

Pivovarniško delavstvo. Delavstvo pivovarne »Union« v Ljubljani in pivovarne Götz v Mariboru je vendarle prišlo končno do spoznanja, da brez močne in samostojne strokovne organizacije ni mogoče kljubovati kapitalističnim navalom. Samo iz tega razloga so se pričeli delavci zopet oklepati svoje organizacije, ker so uvideli, da je organizacija za njih storila vse, kar je mogla, čeravno je bila po njihovi lastni krivdi še slaba. Delavci so prišli do spoznanja, da v bodoče ne bo dobro zapuščati organizacijo radi muhavosti tega ali onega nezadovoljneža, ki gleda na stvar le z vidika osebnih interesov, ne pa z vidika koristi celokupnega delavstva. Z organizacijskega stališča moramo vsak tak napredek v delavskih vrstah iz srca pozdraviti, pivovarniškem delavstvu pa želeči, da svojo organizacijo pelje na odprto morje, kjer naj razpne jadra in se pripravi na boj in na novo življenje. Nas le veseli, da zavest zmaga.

Kemična stroka.

Mezdna gibanja. Mezde so se povišale v tovarni papirnih vreč in sorodnih izdelkov g. Alberta Zeschko v Ljubljani in sicer za 20—25 odstotkov, v cementni industriji za 25 odstotkov, v kemični tovarni v Mostah za 25 odstotkov; enako tudi v kemični tovarni v Hrastniku (po indeksu). V mezdnem gibanju se nahaja še delavstvo papirnic v Sloveniji, steklarne v Zagorju in Hrastniku in keramično delavstvo v Libojah pri Petrovčah. Svarimo delavstvo, ki išče dela, da ne išče dela v papirnicah: Vevče, Medvode, Goričane in Radeče, v steklarnah: Zagorje in Hrastnik, v tovarni za porcelan: Liboje in Gotovlje.

Usnjarska stroka.

Poziv vsem čevljarским pomočnikom Ljubljane in okolice! Cenjeni sodrugi! Podružnica čevljarjev v Ljubljani si je od leta 1921, odkar je bila zgrajena na trdnjšo podlago, priborila že mnogo lepih uspehov, katerih nihče izmed naših članov ne more prezreti. Ker je stalo to dosti truda in požitvalnosti, zato je naša dolžnost, da si te s trudom priborjene pravice ohranimo in ker tudi vidimo, da se nam bližajo vedno hujši časi, zato je treba tudi paziti, da nas bodoči boji ne najdejo nepraviljenih.

Sleheri izmed nas je gotovo že opazil arogantnosti in izkoriščanje od strani naših delodajalcev, kateri ne vpoštevajo nobenih naših zahtev, ne priznavajo nobenih naših pravic in to gotovo zato, ker vidijo slabost naše organizacije, ker opažajo našo nesložnost.

V Ljubljani in okolici se še vedno nahaja precejšnje število pomočnikov naše stroke, ki še niso organizirani v naši podružnici in razumljivo je, da nam isti delajo s svojo indiferentnostjo ovire in zapreke v našem napredku, ter z mirnim očesom gledajo svojo in našo propast in pogin. Za vse tiste bo prišlo v doglednem času veliko razočaranje.

Kdor jasno vidi in izdatno občuti težkočo tega položaja na lastnem telesu, tisti bo tudi gotovo sledil našemu klicu: Vsi v našo strokovno organiza-

ojo, vsi v boj za naše pravice in naš obstanek! V skupni moči bomo dosegli to, kar posamezniku ni mogoče.

Odbor naše podružnice je uverjen, da se bodo vsi čevljarji pomočniki, tako iz Ljubljane, kakor tudi iz okolice našemu pozivu odzvali, ter pristopili k naši organizaciji, katera ima svoj sedež v Selenburgovi ulici 6/11.

Sodrug! in tovariši! V združitvi in zavednosti je naša moč!

Vsi v boj za naše pravice in boljši obstanek!

Občni zbor »Osrednjega društva usnjarjev in sorodnih strok« v Mariboru, ki se je vršil v nedeljo dne 29. aprila t. l. v Mariboru je prinesel in sprejel važne sklepe za usnjarsko in čevljarstvo delavstvo na eni strani in za napredek osrednjega društva na drugi strani.

Po poročilu verifikacijskega odbora je poročal predsednik in nato tajnik o delovanju centrale, o gibanju članstva, o zborovanih podružnic in o mezdah gibanjih. Nato so poročale posamezne podružnice o svojem delovanju, med njimi tudi podružnica čevljarjev v Ljubljani, ki ima zelo težko stališče. Predložila je sledečo resolucijo, ki je bila tudi soglasno sprejeta:

Radi neenakomernih plač delavcev naročenega in eksportnega dela v čevljarstvu obrti v Ljubljani, kakor tudi v celi Sloveniji nastajajo med delavstvom prepri, ki škodujejo našemu gibanju in ogrožajo obstoj naše strokovne organizacije; zato predlaga delegacija podružnice čevljarjev v Ljubljani na občnem zboru »Osrednjega društva usnjarskih in sorodnih strok« v Mariboru, da se v bodočem letu vzame kot cilj in smernica mezdne politike v čevljarstvu obrti za celo Slovenijo odprava plače od kosa in uvedbo tedenske, dnevne ali urne plače.

Po blagajniškem poročilu je poročalo nadzorstvo, da je blagajna v redu in da predlaga tajniku zaupnico, ki jo je

zbor tudi izrekel. Sklenilo se je, da se strokovni sklad podružnice usnjarjev v Mariboru v znesku 3500 dinarjev prikaže osrednjemu stavekovnemu skladu.

Izvolil se je na to naslednji odbor: predsednik: Alojz Krivec; podpredsednik: Andrej Bubnjak, oba iz Maribora; tajnik: Anton Krajcar; v odbor: Josip Ilešič, Franc Orešek, oba iz Ptuj, Kristijan Greile, Anton Težak, Alojzij Kebrič, Josip Staudinger, vsi iz Maribora, namestniki: Luka Kirbiš, Tomaž Bračec, Alojzij Kosi iz Maribora, Matko Ferlič iz Radeč in Martin Glavan iz Ljubljane. V nadzorstvo: Stefan Tkalec iz Ptuj, Lovro Jakomin iz Ljubljane, Vincenc Zajc in Alojzij Zupšek iz Šoštanj, Oto Čičič iz Maribora.

Sklenilo se je tudi povišati prispevke, ki naj bi stopili v veljavo s 1. julijem t. l. in sicer v štirih razredih tako, da ostanejo dosedanj razredi ter se povišajo za 100 odstotkov, medtem ko se napravi za ženske in mladoletne poseben razred. Višina prispevkov naj bi bila: za ženske in mladoletne 2 Din; I. razred 3 Din, II. razred 4 Din, III. razred 5 Din. Ta sklep ne pozdravlja le vsak zavedni delavec naše stroke, temveč bo ta pozdrav našel odmev tudi v vseh drugih strokah, katere so nas usnjarje nazivale dosedaj z nazadnjaki. Ob pol 5 popoldne je nato zaključil sodrug predsednik občni zbor.

Zahvaljujemo se tudi za pozdrav, ki ga je poslalo tajništvo okrož. strok. kom. iz Celja, ki je pa na naše sožalje došel za dan prepozno.

Čevljarški shod. Odbor ljubljanske podružnice čevljarstva pomočnikov sklicuje na nedeljo 13. maja svoje člansko zborovanje, ki se bo vršilo ob pol 10. dopoldne v prostorih restavracije pri »Zlatorogu«. — Dnevni red: 1. Poročilo o kongresu osrednjega društva; 2. raznoterosti. Prosimo točne in polnoštevilne udeležbe. Odbor.

Prosveta.

»Kresa« 3. štev. je izšla s sledečo vsebino: A. Cerkenik: Marička (nadaljevanje); J. Kovič: Pred najvišjo goro; E. Tiran: Zgodba o takirju in njegovi piščali; J. Krošelj: Moj prvi jutranji pozdrav; V. Modendorfer: Gorski skrat; Aforizmi; Cir: Večni trenutek; S. Škerl: Praznik; Čulovski: Upton Sinclair. Književnost: Čulovski: K Šeliskarjevi zbirki »Trbovlje«. — Fran Erjavec: Zgodovina socializma v Srbiji. — Dr. Ivo Lah: Angelin Hidar. —

Ksaver Meško: Naše življenje. — A. Melik: Jugoslavija. — Mlada Jugoslavija (revija). Kronika. — Vestnik »Svobode«. — Listnica uredništva. — Pojavki.

Delavska ljudska visoka šola priredi v nedeljo dne 13. maja 1923 ob 9. uri dopoldne v veliki dvorani na univerzi šesto predavanje: »Razvoj svetovja, razvoj živalstva in rastlinstva«. Predava Alojzij Peterlin, cand. phil. Delavci, pridite vsi, ker v izobrazbi je moč.

Razno.

— Kje so duhovi deset milijonov vojnih žrtev? Zadnjič smo opisali vražo, o kateri govori danes precej zemljanov. »Znanstveni« krogi govorijo že danes o tem, da se je duh egiptovskega kralja Tutankhamena maščeval nad angleškim lordom-arheologom (raziskovalcem) Canarwonom s tem, da ga je pičil strupen mrčes in je temu piku podlegel in nedavno tega umrl. Nam to dovolj pojasni, kako globoko je v ljudstvu še vkoreninjeno vraževerstvo in da bodo minila še stoletja, predno bo ljudstvo vedelo, da ima ne samo srce, temveč tudi možgane. Ko bo znalo misliti z možgani, tedaj se bo ljudstvo vprašalo: Zakaj ne popikajo strupeni mrčesi, zakaj ne raztrgajo divje zveri in ne odnese voda tistih ljudi, ki niso kalili miru samo enemu človeku, temveč milijonom in milijonom ljudi. — Svetovna vojna je napravila 10 milijonov žrtev na krvavih poljanah. Zakaj se ne maščujejo duhovi teh 10 milijonov vojakov nad krivci svetovne vojne in nad kapitalizmom?

— Samomori otrok. V Newyorku je bilo lansko leto 13.530 samomorov. Od teh 13.530 je izvršilo samomor 900 otrok. Kaj je vzrok, da si je toliko otrok (od 15—16 let) vzelo svoje življenje? Statistike navajajo za vzrok družinsko bedo, na drugi strani razuzdanost, pijančevanje, splošno demoralizacijo po vojni, napačno šolsko vzgojo itd. Samomori so socialno zlo, kakor je socialno zlo alkoholizem, ki jih kapitalizem ne bo spravil z dnevnega reda. Treba bo spre-

niti družabni red, ki bo odstranil vzroke samomorov: bedo, razuzdanost itd.

— Zalostne razmere. Na progah jugoslovanskega železniškega omrežja stoji po poročilih raznih strokovnjakov 15.000 železniških vozov, ki čakajo na popravilo. To število pa vedno narašča. Na ta način je vedno manj vozov, ki so za uporabo pri prometu, a vendar se merodajni ljudje prav nič ne zmenijo in ne ukrenejo vse potrebno, da bi se na ta način ogrožalo promet.

— Angleški železničarji. 110.000 po številu, bodo stopili v stavko, ker jim delodajalci hočejo znižati mezde. Draginja je v primeri s predvojnimi cenami življenjskih potrebščin narasla za 78%. Draginja je na Angleškem v zadnjem času nekoliko ponehala in cene padajo; zato hočejo podjetniki svojemu delavstvu plače znižati, čemur se pa delavstvo odločno upira, ker razmerja med cenami in mezdami, kakor je bilo pred vojno ni, kljub temu, da so cene nekoliko padle! Z železničarji stoje v obrambi tudi rudarji, kovinarji, tekstilni delavci in poljedelski delavci.

— Italijanski uradniki na cesti. Italijanski kralj je podpisal ukaz o zmanjšanju državnega uradništva v Italiji. Odpušteni bodo v prvi vrsti uradniki, ki so za delo nezmogljivi, ki so slabega zdravja, ki imajo visoko starost. Odpušteni uradniki dobe nagrado in sicer: uradniki, ki so bili v državni službi nad 20 let dobe šestmesečno plačo kot pokojnino. uradniki, ki so služili državi od pet do dvajset let dobe nagrado za pol-drugo mesečno plačo in uradniki, ki so

služili manj kot pet let pa dobe za vsako službeno leto nagrado v iznosu ene mesečne plače. Majhno nagrado, potem pa po svetu s trebuhom za kruhom.

— Mussolini rešil stanovanjsko vprašanje. Mussolinijeva vlada je izdala načrt, ki predvideva razmerje med stanovanjskimi najemniki in hišnimi posestniki. Ze od začetka svetovne vojne je vlada prenašala to razmerje, ki se danes ni rešeno. Novi Mussolinijev načrt je odpravil vsako nadzorstvo nad grajenjem novih hiš in spekulacijami s stanovanji. Sporna vprašanja rešuje pri stanovanjskih sporih stanovanjsko sodišče, ki ga tvorijo: hišni posestnik, stanovanjski najemnik in sodnik, ki je ob enem tudi predsednik sodišča.

— Poljska reakcija na pohodu. Voditelj poljskih kmetov Vitos se je zvezal z desničarskimi strankami in veleposestniki in pripravil s tem pot najhujši

reakciji na Poljskem. Vitos bo najbrže ministrski predsednik poljske republike. Nedavno je bil ministrski predsednik vlade, v kateri so sodelovali tudi liberalci in socialisti. Danes izvajajo veleposestniki reakcionarno politiko, ki bo imela sedaj močno zaslombo v novi vladi. Nastopilo bo zatiranje narodnih manjšin, verska nestrpnost in imperialistična zunanja politika in klečeplazenje pred francoskimi militaristi in reakcionarji.

— Rusija ima tudi brezposelne. Moskovski narodni komisar je izdal podatke o brezposelnosti v Rusiji. V novembru 1922 je bilo v Moskvi, Petrogradu in še v 77 drugih mestih 150.000 delavcev brez dela; v decembru je to število naraslo na 244.000. Od teh jih je bilo 120.000 v Moskvi in Petrogradu. Največ brezposelnih je seveda v Moskvi.

Razgled po svetu.

Ljubljana, dne 8. maja 1923.

Vprašanje priznanja Rusije, ki je gotovo silno važno za evropsko politiko, je stopilo v ospredje tudi v Ameriki. Kakor se v Evropi vodi politika v dveh pravilih, to je v znamenju kapitalizma, ki je proti priznanju in v znamenju proletariata, ki je za priznanje, tako obstojita v Ameriki dve nasprotni struji, ena za, druga proti priznanju. Dogodki zadnjih dni kažejo, da je druga struja v večini. Amerika je namreč omejila svojo akcijo za pomoč Rusiji in ukinila svoj konzulat v Vladivostoku. S tem je prekinjena zadnja politična vez, ki je spajala Ameriko z Rusijo; Američani pa seveda ne spuste namer za gospodarsko izkoriščanje Rusije in bodo vedno ljubosumnejši na Japonce.

*

Proslava delavskega praznika 1. Maja je potekla po vsej Evropi mirno in dostojanstveno. Do malih neredov je prišlo le v Parizu, kjer so nasprotniki delavstva izzivali.

Ob tej priliki so angleški delavci sprejeli in izdali resolucijo, v kateri zahtevajo od vlade, naj se odpove verzajski pogodbi, naj prizna sovjetsko Rusijo, naj zahteva odstranitev japonskih čet z otoka Sahalina in naj izjavi simpatije nemškemu delavstvu v Poruhruju.

Francija in Belgija sta se glede nastopa proti Nemčiji že popolnoma sporazumeli in sestavili odgovor na nemško noto. Ta odgovor, v čigar vsebini je francoska vlada že obvestila Ameriko, Anglijo, Italijo in Japonsko, je bil izročen Nemčiji v nedeljo. Nota je zelo ostra in očita Nemčiji, da ni le organizirala v Poruhruju samu pasivnega odpora, temveč, da tudi aktivno posega v ta odpor. Verzajska mirovna pogodba določa, da Nemčija sankcij ne sme smatrati za neprijateljski čin. Ker Francija in Belgija ne moreta dalje prenašati nemškega nastopanja, ne bosta v vprašanju reparacij popuščali. — Anglija je za naglo skupno akcijo s Francozi in Belgijci, Italija pa se še ni odločila.

Ker je Italija v reparacijskem vprašanju močno interesirana in si ob strani Francije ne more mnogo pomoči, je namerila svojo politiko po angleškem vetru. Zato se te dni začne važni diplomatski razgovori na italijanskih tleh. Da bo vsa stran obdana s sijajem, so povabili Italijani v Rim angleško kraljevsko dvojico. Na ta način skuša priti Italija do neke kolonije.

Italijanski ministrski predsednik Mussolini, ki je zrevolucioniral staro Italijo, vrgel vlado in sestavil fašistov-

ski kabinet ter končno obsodil klerikalno stranko, je sedaj napadel tudi liberalce. Mussolini zahteva od liberalne stranke, naj se odkrito izjavi glede svojega stališča napram vladi in fašizmu.

Madžarska, ki neprestano meri proti mali antanti, je doživela hud poraz svoje vsiljive politike. Obrnila se je v Pariz s svojimi zahtevami in prošnjo za posojilo. Velika antanta pa jo je mirno zavrnila, da se z njo sploh ne more razgovarjati, dokler ne uredi svojih odnosov z malo antanto. Kot posledica tega je pokazala, da so se Madžari že poravnali s Čehoslovaki.

Zadnje dneve so prihajale vesti, da je dosežen sporazum med Grško in Jugoslavijo glede svobodne cone v solunskem pristanišču in da bo pogodba v kratkem podpisana. Javnosti je diplomacija dovolila le toliko vpogleda, da bo pogodba baje »ugodna« za obe državi, to je one, ki so jo podpisali.

*

Dogodki prošlega tedna so imeli značaj političnih dogodkov prve vrste. V zadnjem trenutku vladne krize se je storila homofena radikalna vlada, ki ji predseduje Pašić.

Takoj nato se je razvila silna bojovitost. Napadati so jeli vse križem. Z najhujšim orožjem so nastopili demokrati, ki obtožujejo in dokazujejo radikalcem nasilstva pri volitvah. Drugi greh radikalcev je, da so pred volitvami paktirali z Radićem. Njihova dvozna politika se sedaj maščuje. Sicer je pa gotovo znak politične nemoralnosti, ako stranka, ki naglašava vidovdauško ustavo, kratko nato naredi pakt z najhujšimi nasprotniki te ustave, le da porazi nasprotni si politične stranke in obravi v državi svoj koruptni režim. Radikalci so sicer na vse kriplje tajili, da bi podpirali z Radićem kako pogodbo. Napadel pa jih je strahoviti Pribičević, nakar so se odzvali i Radićevci i klerikalci in izjavili, da obstoji pakt med Radićem in radikalcem in sicer se imenuje Markov protokol.

Radikalci se sedaj zvijajo kakor kače če ji stopiš na glavo in ponujajo koalicije na vse strani. Politična situacija je silno nestalna in se obetajo važne izpremembe.

Čuje se, da namerava glavna kontrola obtožiti vlado pred narodno skupščino radi trošenja državnega denarja med volitvami.

Ako bi radikalci dosegli sporazum s klerikalci, bi se v Sloveniji ustanovil prihodnji režim in bi bila za velikega župana imenovana nevtralna osebnost. Z druge strani govore, da se vzpostavi mesto pokrajinskega namestnika.

Pripravi se za vsedelavski zlet v Maribor!

Čevlji domačih tovaren Peter Kozina & Ko z znakom »Peko« so najbolj in najcenejši. Zahtevajte jih povsod. Glavna zaloga na drobno in debelo: Ljubljana, Breg št. 20 in Aleksandrova cesta št. 1.

Priporoča se velika izbira barvastega in navadnega bombaža, perila i. t. d. **KARL PRELOG,** Ljubljana, Stari trg št. 12.

V imenu Strok. kom. (P. odb. GDSJ.)

Izdajatelj: Franc Svetek.

Odgovorni urednik: Jože Berdajs.

Tiska tiskarna Makao Hrovatin.

JOSIP OLUP

LJUBLJANA, STARI TRG 2

priporoča svojo trgovino z manufakturnim blagom in oblekami domačega izdelka.